

Oslo Høyres Hovedstyre

15. oktober 1990

Med forbehold om
endringer.

Sperret til:
15.10.90 Kl 1800

Statsminister Jan P. Syse

REGJERINGENS FØRSTE ÅR

Regjeringen fyller ett år i morgen. Tolv måneder er naturligvis ingen lang tid i landets liv, heller ikke i Høyres. Men i dette tilfelle er det blitt ett år mer enn mange hadde spådd. Selv om vi nå opplever nye spekulasjoner om Regjeringens holdbarhet, må vi ha rett til å konstatere nå at tvilerne fra starten av undervurderte Regjeringens vilje til å holde sammen. De undervurderte vår evne til å finne løsninger i vanskelige saker. Og de undervurderte vår styrke til å stå imot press.

De har erfart i løpet av dette første året at vi har ført en konsekvent politikk, ikke minst på det økonomiske området. Vi har insistert på at rammer som vi la skulle holdes. Vi har vist budsjett disiplin. Vi har gjort mer effektiv bruk av pengene. Vi har gitt ansvaret for et fritt lønnsoppgjør til partene selv - og de har tatt det. Vi satser mer på markedets evne til å løse problemer. Vi innser hvor staten har sin grense.

I løpet av dette første året har vi løst saker og trukket opp en ny politikk på en rekke felter som kritikerne aldri hadde regnet med. Vi har fått bredt flertall for Høyres skattepolitikk - ingen skal møte en høyere marginalsatt enn 50 pst. Vi har fått OL-

saken på plass innenfor faste rammer. Vi har løst den gjenstridige TV2-saken. Vi har solgt nær hele Jernverket til private. Vi har solgt halvparten av Raufoss. Vi har fjernet restene av banksosialiseringen. Vi har tilbudt direkte norsk innsats for å bekjempe luftforurensningene fra Kola, det er i dobbelt forstand grensesprengende i internasjonal miljøpolitikk. Vi våger å innføre miljøavgifter her hjemme, ikke bare å snakke om dem. Vi har hevet kravene til lærerkompetanse og arbeidsinnsats i skolen. Vi skjærer ned på subsidiene til næringslivet. Vi tilpasser forsvaret uten å glemme at Norge må bevare evnen til å håndtere nye trusler. (Saddam Hussein er en av dem.) Vi har omorganisert kraftforsyningen om fra et monopol til et marked. Vi rydder opp i hele det nettverket av reguleringer og restriksjoner som har hindret utviklingen av en effektiv fiskerinæring. Vi har forbedret tilbudet til syke og eldre og slipper private sykehus til. Vi innfører ventelistegaranti. Vi er i ferd med å fjerne soningskøene i fengslene. Kampen mot kriminalitet økes.

Resultatene taler for seg. De gjendriver påstandene om tre partier som stod så langt fra hverandre at de ikke ville være i stand til å løse de vanskelige sakene.

Resultatene gjendriver også alle påstander om at Regjeringen, selvom den samlet seg, ikke ville få sine saker gjennom i Stortinget. Det har vi klart. I alle hovedsaker vinner vi flertall. Kritikerne spådde oss nederlag på statsbudsjettet i fjor, på skattereformen nå, på lønnsoppgjøret i vår, på utallige andre saker. De har tatt feil hele tiden.

Jeg tror så mange tok feil i fjor - og senere - fordi de overså den politiske betydningen av regjeringsskiftet. Når mellompartiene gikk inn i en regjering

sammen med Høyre, istedenfor å bli støttepartier for Arbeiderpartiet, så valgte de side. De gikk inn - inn igjen - i et borgerlig samarbeide. De søkte enighet sammen med Høyre, ikke med Arbeiderpartiet.

For Senterpartiets del markerte dette et samarbeid med Høyre på tross av EF-saken. Et samarbeide med medlemskapspartiet Høyre fremfor tviler-partiet Arbeiderpartiet. De gjorde det også fordi det står andre saker på dagsordenen i norsk politikk. Og disse sakene forsvinner ikke selv i EF-tider.

Vi skal ikke slippe dette helhetsbildet av syne når vi diskuterer EF-saken. Vi må også se helheten i EF-saken selv. I øyeblikket står det om konsesjonslovene, dvs. om de bestemmelser i våre konsesjonslover som direkte diskriminerer utlendinger. Spørsmålet er om vi kan - eller bør - beholde slike bestemmelser innenfor en EØS-avtale? Hvordan ivaretar vi Norges interesser best?

Vårt utgangspunkt er dette: Det er viktigere for Norge å sikre seg adgang til andres markeder enn å hindre dem adgang til vårt eget. Det er viktigere å hindre at andre diskriminerer mot oss enn å sikre at vi kan diskriminere mot dem. Det finnes nesten ikke noe land som har en så utadvendt økonomi som Norge. Det er vi som har størst interesse av å kunne selge varer og tjenester fritt hos andre og å kunne etablere virksomhet i deres markeder, Vi kan ikke nøye oss med å lukke utlendinger ute fra vårt eget marked,

Men hvis vi skal sikre oss mot at andre ikke diskriminerer mot oss, da kan vi neppe fortsette med å diskriminere mot dem. Det må være gjensidighet i dette. Hele det europeiske samarbeidet er basert på gjensidighet. Vi må se helhetsbildet. Vi må også se helheten i spørsmålet om utlendingers adgang til det norske markedet. Da ser vi at de diskriminerende

bestemmelsene i våre konsesjonslover er blitt mindre viktige med årene. Det henger sammen med at utenlandsk interesse for å eie og drive næringsvirksomhet i Norge i økende grad er en fordel for Norge. Ikke noen trussel, men en fordel. Fra utlandet kommer kapital og kunnskap og nye næringsideer som vi ikke hadde kunnet frembringe selv. Alt tyder på at vi i årene fremover vil bli mer avhengige av slike tilførsler utenfra, vi må regne med at kapital blir mangelvare i morgendagens Europa.

På begge områder, hjemme og ute, er altså norske bedrifter og norske arbeidsplasser avhengig av at vi åpner oss mot Europa. Fremtiden ligger i gjensidighet, ikke i forskjellsbehandling og diskriminering.

La oss se litt mer i detalj på de bestemmelser som regulerer eiendomsretten til grunn og næringsvirksomhet i Norge.

Olje- og gassreservene på den norske kontinentalsokkelen eies av den norske stat, og en EØS-avtale gjør ingen forandring i eiendomsretten. Som eier vil Staten selv ha rett til å bestemme hvordan ressursene skal brukes.

De diskriminerende bestemmelser innen konsesjonslovgivningen har altså liten betydning for forvaltning av naturressursene, hverken til sjøs eller til lands. Hvilken praktisk rolle spiller de så for vår nasjonale herredømme over industrien?

Det enkleste svaret er at Næringsdepartementet behandler ca 250 søknader om konsesjon hvert år. Med svært få unntak blir de innvilget. Det henger sammen med at utenlandsk engasjement i de fleste tilfelle er en viktig forutsetning for at vedkommende bedrift skal utvikle seg videre.

De 12 EF-landene ville selvsagt ikke ha gitt opp sine diskriminerende bestemmelser dersom det skulle ha medført tap av enhver kontroll. Også vi har et omfattende ikke-diskriminerende regelverk som kan ivareta våre interesser. La meg bare nevne noen av de muligheter vi har for kontroll med eiendoms- og aksjeoverdragelser:

Konsesjonsloven av 1974 stiller en rekke ikke-diskriminerende krav, herunder bo- og driveplikt for landbrukseiendommer. Plan-og bygningsloven regulerer utbygging og bruk av fast eiendom. Finansinstitusjonsloven stiller krav om konsesjonsplikt for enhver sammenslutning eller oppkjøp av finansinstitusjoner. Det er satt 10% øvre grense for hvor mange aksjer som kan samles på én hånd. Prisloven gir anledning til å gripe inn ved fusjoner. Verdipapirloven har krav om tilbudsplikt for større aksjeoppkjøp.

La oss imidlertid ikke glemme at den beste beskyttelse for våre bedrifter ikke et diskriminerende regelverk, men deres konkurranseevne og økonomiske soliditet. Her er mye ugjort i Norge. Derfor er det Høyres mål å gi bedriftene rammebetingelser som gjør dem bedre rustet til å møte konkurransen i et felles europeisk marked: Lav prisstigning, lavere rente, et mer realistisk omkostningsnivå, lavere skatter, bedre utdannet arbeidskraft.

Den største trussel ligger faktisk i at utlendinger ikke vil investere i Norge. I dag investerer EFTA-landene mer i EF-området enn omvendt. Det er et godt tegn at våre bedrifter søker markedsandeler ute. Men det er et illevarslende signal dersom EF-bedriftene ikke finner våre markeder interessante. Og det er direkte urovekkende dersom våre regler er med på å holde utenlandske investeringer borte.

Samtidig "rør man på seg" i våre naboland. Sist helg sa ledende svenske LO-representanter at Sverige bør søke EF-medlemskap i løpet av våren 1991. Finnene sier at de vil følge etter. Dette viser at sluttstreken ikke vil bli satt med EØS-avtalen. Den er et skritt - et nødvendig skritt - men ikke noen endestasjon.

Den viktigste arbeidsoppgaven nå, fremover mot jul, blir å få Regjeringens budsjett gjennom i Stortinget. Ikke som en styrkedemonstrasjon, men rett og slett fordi vi står for en politikk som er nødvendig for Norge. Dette siste året har vi på mange måter gjenvunnet det politiske initiativet som vi hadde ved begynnelsen til 80-årene. Det er Høyre som oppfatter problemene riktigst, det er vi som har svarene, og det er vi som er i stand til å gjøre holdning til handling.

Vi har initiativet fordi vi arbeider i riktig ende av problemene. Vi vrir mer av landets ressurser over i den private sektor, hvor produksjonsverdiene må skapes. For første gang på en årrekke går det offentliges andel av BNP ned. Vi arbeider for færre restriksjoner og mer armslag. Skattereformen som fikk flertall i Stortingets finanskomite i forrige uke er uttrykk for vårt økonomiske program. TV2-saken er et gjennombrudd for vårt mediasyn, som bygger på valgfrihet og konkurranseadgang. Det er vårt syn som slår igjennom når helseinstitusjonene begynner å konsentrere seg om hva som kommer ut av midlene.

Jeg nevnte skattereformen. Den springer ut av det samme økonomiske reformprogrammet som statsbudsjettet, de to er deler av den samme tenkningen. Vi vrir beskatningen fra arbeidsinntekt til forbruk - det er klassisk Høyre-politikk. Vi senker det samlede skattetrykket - det er også Høyre-politikk.

(Det er praktisk talt bare Høyre-politikk.) Og vi lager skattesystemet slik at det skal bli lønnsomheten, og ikke hullene i skatteloven, som blir bestemmende for hva nordmenn går igang med.

Skattelettelser og skattereform henger sammen. For det vil alltid oppstå problemer når man går over fra ett skattesystem til et annet. Skattytere har jo vært henvist til skattesystemet slik det var, de har måttet planlegge og disponere ut fra eksisterende forutsetninger. De har bygget og opptatt lån, de har inngått avtaler og påtatt seg bindinger som var fornuftige da det skjedde, men som ikke blir det lenger i et nytt skattesystem. Derfor kan vi ikke bare forandre skattereglene. Vi bør også senke skattene, slik at ikke folk blir rammet for å ha gjort så godt de kunne. Dette blir Høyres linje når vi nå skal sette tall på prinsippene i skattereformen. Jeg vil si som Johan C. Løken: Skattereformen skal være en vintersak for alle! For Høyre, for Regjeringen og mest av alt for skattyterne!

Kjennetegnet på riktig budsjettpolitikk er ikke hvor sterkt statsbudsjettet vokser, men hvor raskt økonomien vokser. Vi har lagt frem et budsjett for å få ny økonomisk vekst, basert på lav inflasjon, lavere renter og sterkere norsk konkurransevne. Bare på det grunnlaget kan vi få nye, holdbare arbeidsplasser og bekjempe arbeidsløsheten. Det finnes ikke noen annen vei som fører frem.

Derfor har vi holdt fast ved en konsekvent politikk siden Regjeringen tiltrådte i fjor høst. Nå begynner vi å se resultatene. Arbeidsløsheten som var i vekst, stiger ikke lenger. Nå viser den tegn til å synke. Investeringsviljen øker i næringslivet, det betyr nye arbeidsplasser. Men da kan vi ikke samtidig forlate det grunnlaget som fremgangen bygger på.

Hovedelementene i en økonomisk politikk for å oppnå fremgang i årene fremover, blir:

- En stabil etterspørselspolitikk
- En budsjettpolitikk der statsbudsjettets utgifter som andel av BNP reduseres.
- En valutakurspolitikk og en kredittpolitikk som skaper tillit til at inflasjonen kan holdes lav.
- Lettelser i beskatningen av personer og bedrifter og et mer effektivt skattesystem.
- Gjennomføring av det strukturpolitiske programmet for å bedre effektiviteten i privat og offentlig sektor.

I tillegg til dette må vi legge stor vekt på utdanningssektoren for å skape grunnlag for fremtidig vekst. I 1991-budsjettet styrker vi studiefinansieringen, særlig for lange studier. Oppe i en vanskelig situasjon på arbeidsmarkedet, er det en positiv side at titusener flere unge nå sitter på skolebenken. Det kan gi oss en kompetansevekst og økt kunnskapsmasse som kan komme godt med når vekssttoget igjen er kommet på sporet. Men det kan også bety en annen, mer positiv holdning til læring og kunnskap igjen. Unge lærer seg å lære - og at kunnskap er nyttig. Det at universitetene igjen stiller krav ved inntak er heller ikke unyttig. I 1990-91 vil det være 127.000 studieplasser ved høyskoler og universiteter, mot de 105.000 Arbeiderpartiet planla for 1995.

La meg understreke at den økonomiske politikken og strukturreformene også må tilpasses behovet for en mer bærekraftig økonomisk utvikling i 1990-årene. Hensynet til miljøet vil innebære nye utfordringer

både for myndighetene og næringslivet. Miljøavgifter er ikke spesielt populære, ikke engang hos tidligere miljøvernminister Gro Harlem Brundtland. Men de er nødvendige og riktige. Derfor går vi inn for dem.

Sist torsdag arrangerte LO en kort politisk streik mot budsjettet. Men vi løser ikke arbeidsløshetsproblemet ved å bevilge mer penger på statsbudsjettet. Regjeringen Brundtland forsøkte, i 1988 og 1989. Arbeiderparti-regjeringen økte underskuddet på statsbudsjettet fra 2 til 40 milliarder kroner. Men det som skjedde var ikke at arbeidsløsheten sank. Tvertom, den steg! Det var i de to årene Norge fikk den ledigheten vi sliter med nå.

Vi kan ikke gjøre de samme feilene om igjen, særlig ikke når vi vet at de er feil. Jeg tror ledelsen i fagbevegelsen vet det samme. Derfor er jeg ganske sikker på at Regjeringen og LO også i det kommende året vil trenge å tale sammen. Og at vi vil gjøre det i form av diskusjoner, ikke demonstrasjoner.

Budsjettet gir gjennomslag for noen av de hovedsakene som Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet kjørte frem i valgkampen i fjor. Det viser at vi alle får noe ut av regjeringssamarbeidet. Men vi vi oppnår dette innenfor en stram økonomisk ramme, en ansvarlig helhetspolitikk. Vi skal forsvare denne helheten, for det er summen som teller.

Det er summen som avgjør om næringslivet våger å investere i nye arbeidsplasser. Det er summen som avgjør om prisstigningen blir lav, slik at familier og bedrifter og kommuner får pengene til å rekke lenger. Og det er summen som avgjør om neste års lønnsoppgjør skal gå i havn.

Ved valget neste år, og enda mer i 1993, kommer ikke spørsmålet til å bli om vi har gitt mer til alle enn opposisjonen. En arbeiderpartiopposisjon gir alltid mer enn oss! Spørsmålet kommer til å bli om vi har styrt Norge vel. Velgerne regner med at det er Høyre som vil passe på at summen stemmer.